ІСТИНИ

АРТУР КОНАН ДОЙЛ

ВАМПІР ІЗ САССЕКСУ

FOLIO

Істини

Артур Конан Дойл

Вампір із Сассексу (збірник)

«Фолио»

1924

УДК 821.111

Дойл А.

Вампір із Сассексу (збірник) / А. Дойл — «Фолио», 1924 — (Істини)

ISBN 978-966-03-7836-0

«Вампір із Сассексу» – чергова історія про геніального сищика Шерлока Голмса, героя багатьох детективних повістей та оповідань англійського письменника Артура Конан Дойла (1859—1930). До детектива звертається містер Роберт Ферґюсон з проханням розібратися з моторошною історією – він підозрює свою дружину-перуанку в тому, що та… вампір. На власні очі він бачив, як молода жінка пила кров їхнього маленького сина. Насправді тут усе не так, як здається на перший погляд. І тільки Шерлок здатний розкрити цю справу…До книжки також увійшли оповідання «Пригода в елітній школі», «Друга пляма», «Морська угода» та інші.

УДК 821.111

ISBN 978-966-03-7836-0

© Дойл А., 1924
© Фолио, 1924

Содержание

Вампір у Сассексі 5
Пригода в елітній школі 14
Конец ознакомительного фрагмента. 27

Артур Конан Дойл
Вампір із Сассексу

Вампір у Сассексі

Голмс уважно прочитав листа, якого отримав із останньої поштою. Потім, із сухим смішком, що означав у нього сміх, простягнув послання мені.

– Здається, це якась суміш середньовіччя та сучасності, реалізму та дикої фантазії, – зауважив мій товариш. – Що скажете на це, Ватсоне?

Я прочитав таке:

«Про вампірів.
46, Олль-Джурі, 19 листопада.

Сер! Наш клієнт, містер Ферґюсон із фірми «Ферґюсон і Мурн», продавець чаю в Мінсін-Лені, попросив нас надати інформацію про вампірів. Оскільки наша фірма займається виняткова машинами й нам доводиться оперувати лише в цій царині, ми порадили містерові Ферґюсону звернутися до вас і викласти суть справи Вам. Адже не забули Вашого блискучого успіху в справі Матильди Бріґґс.
З найкращими побажаннями,
Моррісон, Моррісон і Додд».

– Матильда Бріґґс – не ім'я якоїсь молодої дівчини, Ватсоне, – сказав Голмс. – Це був пароплав… Але річ зараз не в тім… Що ви знаєте про вампірів? А то мені здається, що ми потрапили в казку братів Ґрімм! Простягніть руку, Ватсоне, і погляньте, що ми знайдемо під літерою «*В*».

Я взяв теку, про яку він казав. Голмс поклав її на коліна та почав гортати нотатки про свої колишні справи, перемішані з усілякою інформацією.

– Віктор Лін, лісничий… Цікава була справа. Вітторія, красуня з цирку… Вандербіль і Еґґман. Віґор – диво в Гаммері. О! Добрий старий покажчик… Але далі, далі. Послухайте, Ватсоне: вампіризм в Угорщині, а ще – вампіризм у Трансільванії.

Він хутко погортав сторінки й розчаровано покинув теку.

– Це все дурниці, Ватсоне! Повна нісенітниця! Що нам до блукаючих мерців, яких утримати в їхніх могилах можливо, лише продірявивши їхні серця кілком. Це – якась маячня…

– Але ж зовсім не обов'язково, щоб вампір був мерцем, – зазначив я. – Жива людина також може мати таку звичку. Я читав, наприклад, про стариганя, котрий висмоктував кров у дівчат, аби відновити свою молодість.

– Маєте рацію, Ватсоне. Але хіба можна приймати всі ці вигадки за правду? Боюся, ми не можемо сприймати серйозно слова містера Ферґюсона. Втім, можливо, цей лист – від нього, і він щось прояснить у справі, що так його хвилює.

Детектив узявся за другого листа, який досі непомітно лежав на столі. Почав читати його з усмішкою, яка, проте, поступово змінилася напруженим зацікавленням та зосередженістю. Закінчивши читати, мій товариш занурився в глибоку задуму. Зусиллям волі він знову повернувся до реальності.

– Лемберлей… Де це, Ватсоне?

– У Сассексі.

– Отже, недалеко. А Чіземен?

– Я знаю цю місцину, Голмсе! Там купа старих будинків, названих прізвищами їхніх будівничих, котрі збудували їх сотні років тому.

– Саме так.... Це лист, як я й думав, від Роберта Ферґюсона. Він прагне познайомитися з нами.

І детектив простягнув мені листа.

«Любий містере Голмс!

Вас порадила моя контора, але ця справа настільки незвична та делікатна, що про неї так просто й не розкажеш. Вона стосується мого приятеля, від імені котрого я й виступаю. Цей джентльмен кілька років тому одружився з однією леді з Перу, донькою перуанського купця, із котрим він познайомився під час перемовин з приводу імпорту нітратів. Юнка була дуже вродлива, але той факт, що вона чужоземка й сповідує іншу релігію, призвів до розходження інтересів і почуттів подружжя, тож, врешті-решт, кохання чоловіка охололо, а він почав уважати свій шлюб помилкою. Чоловік відчував в її характері такі риси, які не міг ні прийняти, ні пояснити. Найсумніше те, що його жінка була доброю та хорошою дружиною.

Ми наближаємося до обставини, про яку докладніше розповім при зустрічі. Адже я пишу це лише для того, щоб викласти вам загальний стан справ і дізнатися, чи зацікавить вас цей випадок. Леді почала проявляти певні дивацтва, що дуже суперечать її звичному спокійному та приємному настрою. Її чоловік був одружений двічі й мав сина від першої дружини.

Хлопчику зараз 15 років, це дуже милий, привітний юнак, але, на жаль, скалічений через нещасний випадок у дитинстві. Двічі дружина мого приятеля накидувалася на бідолаху без будь-якої на те причини. Одного разу вдарила підлітка палицею з такою силою, що на його руці надовго залишився слід.

Але це було дрібницею порівняно з її поведінкою щодо власної дитини – чарівного малюка, якому немає ще й року. Якось, десь із місяць тому, нянька ненадовго відлучилася від дитини. Гучний крик немовляти змусив її хутко повернутися до нього. Увійшовши до кімнати, вона побачила свою господиню, матір дитини, котра схилилася над малюком і, ймовірно, кусала його шийку. На ній була маленька ранка, звідки витекло трохи крові. Нянька перелякалася та хотіла негайно ж покликати батька дитини, але леді вмовила її не робити цього й дала їй п'ять фунтів за мовчання. Жодних пояснень не пролунало, і того разу справа затихла.

Однак усе це справило сильне враження на няньку, тож з того часу вона почала уважно придивлятися до своєї господині й з особливим завзяттям оберігати дитину, яку ніжно любила. Але жінці здавалося, що якщо вона стежила за матір'ю, то мати, зі свого боку, стежила за нею. І щоразу, коли няньці доводилося залишати дитину, мати намагалася проникнути до неї. Вдень і вночі оберігала жінка свого вихованця – і вдень, і вночі мовчазна, пильна мати, здавалося, лише вичікувала на випадок, наче вовчиця, готова напасти на ягня. Вам це все здасться, вочевидь, невірогідним, але мушу попросити вас поставитися до цього серйозно, оскільки тут ідеться про життя маляти та здоров'я чоловіка.

Нарешті, настав сумний день, коли неможливо стало довше приховувати все від чоловіка. Нерви няньки не витримали, і вона щиросердно розповіла це батькові малюка. Йому все це видалося таким самим диким, яким це, імовірно, зараз здається вам. Він знав, що леді завжди була люблячою дружиною і, за винятком кількох її витівок щодо пасинка, також і люблячою

матір'ю. З якого ж дива вона стала б кусати й ранити власну дитину! Господар припустив, що нянька просто спала, що її підозри навіжені і що він не може дозволити таких скарг на свою дружину. У цей час раптово почувся жалібний зойк. Чоловік і жінка разом кинулися в дитячу кімнату.

Уявіть собі, що вони відчували, містере Голмс, коли побачили леді на колінах перед колискою й помітили кров на шийці та на сорочечці дитини. З лементом жаху чоловік обернув обличчя дружини до світла та побачив, що її вуста були закривавлені. Сумнівів бути не могло! Вона пила кров бідного хлопчика!..

Ось такі справи. Зараз вона замкнулася в своєму покої. Жодних пояснень не дає. Її чоловік перебуває на межі божевілля. І він, і я дуже мало що знаємо про вампіризм. Вважаємо це дикою казкою… Хочете побачитися зі мною? Волієте допомогти зламаному горем чоловікові? Якщо згодні, будьте ласкаві повідомити мені за вказаною адресою, й я буду у вас о десятій годині.
Відданий вам Роберт Фергюсон.

P. S. Я зустрічав вашого приятеля Ватсона під час регбі біля Річмонда. Це, на жаль, єдина особиста рекомендація, яку можу вам надати».

– Я справді пригадую його, – зауважив я.

Голмс у задумі поглянув на мене й підняв голову.

– Будьте ласкаві, надішліть йому телеграму: «Із задоволенням візьмемося за вашу справу».

– Вашу справу?

– Не треба, щоб він думав, що в нас – притулок для недоумків. Звісно, усе це сталося з ним самим. Надішліть йому телеграму й поглянемо, що принесе нам ранок.

* * *

Наступного ранку рівно о десятій годині Фергюсон уже був у нас. Я пам'ятав його дужим, здоровим спортсменом. Немає, певна річ, нічого сумнішого в житті, ніж зустріти руїну колишнього атлета, котрого ви знали в розквіті сил. Щоки його запали, волосся поріділо, плечі зсутулилися. Боюся, що я викликав в нього такі ж відчуття.

– Ватсоне, друже, – звернувся він, а голос його звучав глухо й низько. – Ви добряче змінилися, любий! Імовірно, я також? Але мене зістарили лише останні дні. З вашої телеграми видно, містере Голмс, що мені немає потреби прикидатися чиїмось посланцем.

– Простіше говорити прямо, – порадив Голмс.

– Погоджуюся з вами! Але зважте, як важко розповідати все це про жінку, яку ви маєте оберігати та плекати. Що мені робити? Як звернутися в поліцію з такою оповідкою? Це шаленство, містере Голмс! Це передається в спадок? Чи траплялося вам зустріти щось подібне у вашій практиці? Заради Бога, дайте мені хоч якусь пораду, бо я в повному відчаї.

– Це цілком природно, містере Фергюсон. А зараз сідайте ось сюди, зберіться з думками та дайте мені кілька чітких відповідей. Упевнений, ми знайдемо якесь рішення. Насамперед, до яких заходів ви вдалися? Чи перебуває ваша дружина, як і раніше, біля дітей?

– Між нами сталася жахлива сцена. Вона – неймовірно любляча жінка, містере Голмс. Якщо колись дружина любила чоловіка всім серцем і всією душею, то це вона. Жінка була вражена в саме серце тим, що я розкрив її жахливу та неймовірну таємницю. Вона навіть не захотіла спілкуватися. Нічого не відповідала на всі мої закиди й дивилася на мене диким, відчайдушним поглядом. Потім кинулася у свою кімнату та зачинилася там. З того часу відмов-

ляється навіть бачити мене. Із нею – служниця, котра працювала в неї ще до її заміжжя. Жінку звати Долорес. Це швидше подруга, ніж покоївка. Вона приносить їй їжу.

– Отже, дитині безпосередня небезпека не загрожує?

– Місіс Мезон, няня, заявила, що не залишить малюка ні вдень, ні вночі. Їй безумовно можна довіряти. Я більше боюся за бідного маленького Джека. Як я писав, вона вже двічі кидалася на нього.

– Але жодного разу не вкусила?

– Ні. Вона била сина… Що страшніше тому, що Джек – бідний, лагідний, маленький калічка.

Риси обличчя Фергюсона зм'якли, коли він згадав про свого хлопчика.

– Здавалося б, що його нещастя може зворушити будь-яке серце. Падіння в дитинстві – і зламаний хребет. Але в нього золоте, любляче серце!

Голмс узяв учорашнього листа Фергюсона та знову перечитав його.

– Хто ще живе в вашому будинку, містере Фергюсон?

– Двійко слуг, котрі працюють у нас віднедавна. Ще є сторож Майкл. А також моя дружина, я сам, мій хлопчик Джек, немовля, Долорес і місіс Мезон.

– Мені здається, ви не надто добре знали свою дружину до весілля!

– Я був знайомий із нею всього кілька тижнів.

– Скільки часу при ній Долорес?

– Багато років!

– У такому разі вона, ймовірно, краще за вас знає характер вашої дружини.

– Авжеж, мабуть!

Голмс зробив якусь позначку.

– Мені здається, – сказав він, – я буду кориснішим у Лемберлеї, ніж тут. Це, звісно, справа, яку треба розслідувати особисто. Якщо леді не виходить зі своєї кімнати, наша присутність не потурбує її. Втім, ми зупинимося в готелі.

Фергюсон полегшено зітхнув.

– На це я й сподівався, містере Голмс. Потяг вирушає о другій годині. Ви могли б скористатися ним…

– Певна річ, ми приїдемо. Зараз у нас спокійний період. Можу присвятити вашій справі всю свою енергію. Ватсон, зрозуміло, поїде з нами. Але є декілька питань, які б я хотів детальніше з'ясувати ще до свого прибуття. Як я збагнув, нещасна леді, мабуть, кидалася на обох дітей – на свого власного малюка та на вашого сина?

– Атож.

– Але вона поводилася при цьому по-різному, чи не так? Наприклад, відлупцювала вашого сина?

– Одного разу палицею, іншого – голими руками.

– Вона не пояснила, за що його б'є?

– Ні, лише повторювала, що ненавидить його.

– Що ж, у мачух таке трапляється. Так би мовити, фантомні ревнощі. Леді ревнива за своєю натурою?

– О, так! Вона дуже ревнива – усією силою свого гарячого південного кохання.

– Але хлопчик… Йому, здається, п'ятнадцять років? Імовірно, він розумово дуже розвинений, хоча тіло його й покалічене. Як він пояснює її витівки?

– Ніяк. Каже, що не давав їй жодного приводу.

– А раніше вони були друзями?

– Ні. Вони ніколи не любили один одного.

– Кажете, він дуже прив'язаний до вас?

– Немає в світі іншого такого ж відданого сина. Моє життя – його життя…

Голмс знову зазначив щось у своєму нотатнику. Якийсь час він мовчав у задумі.

– Без сумніву, ви до другого вашого шлюбу були неабиякими друзями з вашим сином. Ви були дуже близькі, еге ж?

– Дуже!

– І лагідний хлопчик, імовірно, гаряче шанував пам'ять про свою матір?

– Ще б пак!

– Дуже, дуже цікавий характер. А ось іще один цікавий для мене момент: дивні витівки леді щодо свого малюка та до вашого сина відбувалися одночасно?

– У першому випадку – так. Вона наче знавісніла й зірвала свою лють на обох. А в другому випадку постраждав лише Джек. Місіс Мезон ні на що не скаржилася.

– Це, звісно, ускладнює справу…

– Я не зовсім розумію вас, містере Голмс!

– Можливо. Просто створюю попередню теорію та чекаю, поки час дасть мені в руки нові факти. Це кепська звичка, містере Ферґюсон, але людська природа слабка. Боюся, ваш приятель повідомив вам перебільшену оцінку моїх наукових методів. Поки що скажу лише, що ваша справа не здається мені нерозв'язною й що ви можете чекати нас у себе завтра.

* * *

Був сірий туманний листопадовий вечір, коли ми, залишивши свої речі в містечку, підходили до старовинної ізольованої ферми, в якій жив Ферґюсон. Сам господар чекав нас у великій центральній залі. У стародавньому каміні палав вогонь… На стінах висіла старовинна зброя. Раптом Голмс обернувся.

– Ого, – сказав він, – а це що таке?

У корзині в кутку лежав собака. Він повільно встав і підійшов до свого господаря. Тварина ступала з важкістю. Її задні лапи рухалися якось дивно, а хвіст був опущений униз. Вона лизнула руку містера Ферґюсона.

– Що ж це таке, містере Ферґюсон?

– Собака!

– А що з ним?

– Це загадка навіть для ветеринара. Щось на кшталт паралічу… Якийсь дивний менінгіт, пояснив лікар.

Темні очі собаки зупинилися на нас. Він, безумовно, розумів, що розмова – про нього.

– І це сталося раптово?

– За одну ніч!

– Давно?

– Десь місяців чотири тому.

– Дуже цікаво. Дуже показово…

– Що ви бачите в цьому, містере Голмс?

– Підтвердження своїх думок!

– Змилуйся, Господи, про що ви думаєте, містере Голмс? Можливо, усе це для вас – лише цікавий ребус. Але для мене це – питання життя та смерті. Моя дружина – злочинець, моє маля – у постійній небезпеці… Не бавтеся зі мною, містере Голмс! Усе це дуже серйозно.

Він весь аж тремтів. Голмс по-дружньому взяв чоловіка під лікоть.

– Боюся, вам буде дуже важко, якщо не вирішити цю загадку, – сказав він. – Я хотів би пошкодувати вас, наскільки це в моїх силах. Зараз нічого більше сказати не можу, але сподіваюся, що закінчу цю справу, перш ніж залишу вашу оселю.

– Дай Боже, містере Голмс!.. Даруйте, джентльмени. Я піду нагору в покій дружини й з'ясую, чи немає там якихось змін.

Минуло кілька хвилин.

Коли наш господар повернувся, з його темного обличчя неважко було здогадатися, що все було, як і раніше. З ним прийшла висока, худорлява та смаглява дівчина.

– А чай готовий, Долорес? – спитав Ферґюсон. – Простежте, щоб вашій господині нічого не бракувало.

– Вона дуже хвора, – заридала Долорес, обурено дивлячись на Ферґюсона. – Вона не хоче їсти. Вона нездужає… Потрібен лікар. Я боюся залишатися з нею без медика.

Ферґюсон питально поглянув на мене.

– Я буду дуже радий чимось допомогти…

– Чи забажає леді прийняти доктора Ватсона?

– Я й не питатиму її! Їй потрібен лікар… Ходімо зі мною!

– Вже йду!

Я пішов за дівчиною, котра схвильовано вела мене якимось звивистим коридором. Ми підійшли до масивних, обкутих залізом дверей. Поглянувши на них, я подумав, що Ферґюсонові нелегко було б проникнути в кімнату своєї дружини силою. Дівчина витягнула ключа з кишені, і важкі дубові стулки рипнули на петлях. Я увійшов, і покоївка шпарко замкнула за мною двері.

Без сумніву, жінку, котра лежала на ліжку, била пропасниця. Вона, здавалося, перебувала в напівпритомному стані, та коли я увійшов, підняла на мене свої прекрасні, але змучені очі. Побачивши незнайомця, жінка, либонь, заспокоїлася й опустилася на подушки.

Я підійшов до хворої, сказав кілька підбадьорливих слів. Вона не рухалася, поки я перевіряв пульс і міряв температуру. У мене склалося враження, що її недугу викликало сильне нервове потрясіння.

– Вона лежить так уже цілий день, навіть два дні. Боюся, що вона помре! – зронила покоївка.

Жінка обернула до мене своє розпашіле гарне обличчя. – Де мій чоловік?

– Він унизу й хотів би вас бачити.

– Не хочу його бачити! Не бажаю.

Здавалося, вона починає марити.

– Злий дух! Що маю робити з цим бісом?

– Чи не можу я чимось допомогти?

– Ні! Ніхто не може мені допомогти! Все скінчено… Все згинуло… Що б я не робила, усе згинуло…

У цієї жінки була дивна фантазія. Я ніяк не міг уявити собі милого Боба Ферґюсона нечистою силою.

– Ваш чоловік палко кохає вас, – сказав я. – Він дуже непокоїться через те, що трапилося.

Красуня знову зупинила на мені свій погляд.

– Він кохає мене! Ага!.. А хіба я його не люблю? Я приношу себе в жертву, щоб не розбити йому серце. Ось як я його кохаю. А він міг подумати, міг сказати про мене таке…

– Він такий нещасний. Але він не може зрозуміти!

– Він не може зрозуміти? А мав би повірити!

– Не хочете побачитися з ним? – знову поцікавився я.

– Ні, ні. Не можу забути його жахливих слів! І його погляду. Не хочу бачити його. А тепер ідіть… Ви нічого не можете для мене зробити. Скажіть йому лише одне: я хочу бачити свою дитину! Маю на це право. Це – єдине, що маю йому сказати.

Жінка обернула голову до стіни та замовкла.

Я повернувся вниз, до вітальні, де біля каміну сиділи Голмс і Ферґюсон. Останній похмуро вислухав мій звіт про візит до його дружини.

– Як я можу доручити їй дитину? – заламав він руки. – Звідки можу знати, чи не опанує чи нею знову цей дивний імпульс? Як можу забути, що бачив дитячу кров на її губах?

Він сіпнувся.

– Дитина в безпеці в місіс Мезон. І має залишитися там. Елегантна покоївка принесла нам чай. Коли вона подавала його, двері знову відчинилися й до кімнати увійшов хлопчик із блідим обличчям, світлим волоссям та яскравими синіми очима, що блиснули хвилюванням і радістю, коли зупинялися на обличчі батька. Підліток підбіг до нього й обійняв із поривом люблячої жінки.

– О, татку, – закричав він. – Я не знав, що ти вже тут. Я б поїхав зустрічати тебе. Я такий радий тебе бачити!..

Ферґюсон м'яко звільнився з обіймів сина, які, мабуть, трохи збентежили його.

– Я повернувся рано, любий, – сказав він, ласкаво гладячи світлу голівоньку сина, – бо мої друзі містер Голмс і доктор Ватсон люб'язно погодилися приїхати сюди та згаяти з нами вечір.

– Це той самий містер Голмс, детектив?

– Аякже!

Хлопчик дуже уважно і, як мені здалося, неприязно поглянув на нас.

– А другий ваш син? – спитав Голмс, – не можна нам познайомитися й з малюком?

– Попроси місіс Мезон принести сюди немовля, – звелів Ферґюсон.

Хлопчик пішов.

Незабаром він повернувся. За ним йшла висока худорлява жінка з чарівною дитинкою на руках. Ферґюсон узяв темноокого золотоволосого хлопчика й ніжно поцілував його.

– Не розумію, як хтось може бажати зробити йому боляче, – пробурмотів він, глянувши на маленький червоний слід на шийці дитини.

Я випадково поглянув на Голмса й побачив на його обличчі надзвичайну напругу. Обличчя товариша здавалося вирізьбленим зі слонової кістки, а очі, тільки-но спрямовані на батька та сина, з цікавістю розглядали щось на іншому боці світлиці. Простеживши за поглядом детектива, мені вдалося встановити лише те, що він дивиться крізь вікно на сумний мокрий сад. Хоча віконниці наполовину прикривали вікно та затінювали вигляд, але все ж не було сумніву, що саме вікно прикувало до себе всю увагу мого приятеля. Потім він усміхнувся й перевів погляд на маля. На його ніжній шийці червоніла цятка. Не кажучи ні слова, Голмс уважно оглянув її. Взяв рученя хлопчика.

– До побачення, малюче! Ти дивно вступив у життя. Я хотів би поговорити з вами віч-на-віч, няню.

Він відвів місіс Мезон набік і про щось серйозно розмовляв із нею. Я розчув лише останнє речення:

– Сподіваюся, вам уже недовго доведеться боятися!

Няня, мовчазна та стримана жінка, вийшла разом із своїм вихованцем.

– Що це за жінка? – спитав Голмс.

– Вона не надто привітна, як бачите, але має золоте серце. Обожнює дитину…

– Вона вам подобається, Джекі?

Голмс раптом обернувся до хлопчика, виразне обличчя підлітка потемніло, і він похитав головою.

– Джекі дуже суворий, – усміхнувся Ферґюсон, обіймаючи сина. – На щастя, я належу до числа його симпатій.

Хлопчик притиснувся до батька.

– Іди, маленький Джекі, – відпустив сина батько.

Він люблячими очима стежив за підлітком, поки той не зник за дверима.

– Зараз я відчуваю, містере Голмс, – сказав господар, – що марно потурбував вас! Що ви можете вдіяти в усьому цьому? З вашої точки зору це, ймовірно, винятково складна та делікатна справа.

– Безумовно, – сказав мій товариш. – Але складність ніколи не відлякувала мене. Фактично, я розгадав справу ще до того, як ми залишили наше помешкання. Мені залишалося лише підкріпити свої висновки за допомогою спостережень.

Ферґюсон помацав рукою чоло.

– Заради Бога, містере Голмс, – мовив він хрипко, – якщо бачите правду в усьому цьому жахітті, чому ж мовчите. Що мені робити?!

– Звісно, я маю пояснити. Але чи не хочете ви дозволити мені діяти по-своєму? Скажіть, Ватсоне, леді Ферґюсон у змозі прийняти нас?

– Вона хвора, але цілком притомна.

– Гаразд. Можемо з'ясувати все лише в її присутності. Ходімо до неї.

– Але ж вона не хоче мене бачити! – вигукнув Ферґюсон.

– Ні, вона хоче! – впевнено заперечив Голмс.

Він написав кілька рядків на аркуші паперу.

– Ватсоне, ви вже були там. Не хочете передати леді цю записку?

Я знову піднявся нагору та вручив записку Долорес, котра боязко прочинила двері.

Я почув у кімнаті зойк, вигуки радощів і здивування. Долорес визирнула.

– Вона згодна. Нехай приходять, – сказала вона.

Я закликав Ферґюсона та Голмса. Коли ми увійшли, Ферґюсон зробив крок у напрямку до дружини, але вона, піднявшись на ліжку, простягла руки, буцімто відштовхуючи чоловіка. Він опустився в крісло. Голмс сів поруч із ним, леді здивовано дивилася на нього.

– Мені здається, ми можемо обійтися й без Долорес, – зауважив Голмс. – О, звісно, якщо ви наполягаєте, щоб вона залишилася, – то не бачу ніяких перешкод до цього… Отже, містере Ферґюсон, я людина ділова, і мої методи – короткі та прямі. Швидка операція – найменш болюча! Дозвольте почати з приємного. Ваша дружина – гідна жінка!

Ферґюсон схопився з радісним вигуком.

– Доведіть це, містере Голмс, і я ваш боржник на все життя.

– Гаразд! Але роблячи це, я все ж завдам вам глибокої рани…

– Я нічого не боюся! Порівняно з цим усе інше – дрібниці.

– У такому разі, викладу вам хід своїх думок на Бейкер-стрит. Думка про вампіра здалася мені абсурдною. Таких речей не траплялося в кримінальній практиці Англії. Та все ж ваше спостереження було дуже точним. Ви бачили, як вона підвелася від колиски, і на губах її була кров.

– Авжеж.

– Але хіба вам не траплялося чути, що кровоточиву ранку смокчуть і з іншої причини? Зовсім не з метою випити кров. Хіба ви не чули про англійську королеву, яка висмоктувала кров із такої рани, щоб витягнути з неї отруту?

– Отруту?

– Південноамериканська кураре. Мій інстинкт відчув існування отруєної зброї серед вашої колекції ще до того, ніж моє око побачило її. Звісно, отрута могла бути й іншого походження, але саме так сталося цього разу. Коли я побачив порожню пляшечку за маленьким луком на птахів, то не здивувався. Якщо вколоти дитину такою стрілою, змоченою в кураре або в якійсь іншій пекельній отруті, – вона, безперечно, помре, якщо тільки ранку не висмоктати. А собака? Цілком природно, бажаючи застосувати отруту, спершу треба випробувати її дію на тварині. Я не передбачав цього, але це дуже зміцнило мої підозри. Розумієте? Ваша дружина боялася та пильнувала… І справді, вона спіймала момент і врятувала життя своїй дитині. Але

вона не наважилася сказати вам правду, адже знала, як ви любите сина й не хотіла розбити ваше серце.

– Джекі!

– Я спостерігав за ним, коли ви пестили малюка. Його обличчя ясно відбивалося в шибці вікна. Я побачив ревнощі, такі жорстокі ревнощі, які мені рідко доводилося бачити на людському обличчі.

– Мій Джекі!

– Маєте його зрозуміти, містере Фергюсон. Найсумніше те, що це збочена любов, божевільна любов до вас і, можливо, до покійної матері. Уся душа Джекі сповнена ненависті до цього чарівного малюка, чия краса та здоров'я складають такий разючий контраст із його власною слабкістю.

– Боже милий! Але ж це неймовірно…

– Я сказав правду, мадам?

Леді ридала, сховавши обличчя в подушках. Тепер вона обернулася до чоловіка.

– Як я могла сказати це тобі, Бобе? Відчувала ж, яким це буде ударом для тебе. Тому вважала за краще мовчати та чекати, прагнула, щоб ти дізнався це якось інакше. Коли цей джентльмен, котрий, мабуть, є могутнім чаклуном, написав, що він усе знає, я зраділа…

– Мені здається, чотири роки мандрівки на кораблі піде на користь Джекі, – видихнув Голмс, підводячись із крісла. – Один пункт з'ясували, мадам. Ми чудово розуміємо, що змусило вас підняти руку на Джекі. Материнське терпіння також має межі. Але як ви зважилися залишити дитину в ці останні два дні?

– Я розповіла місіс Мезон! Вона знає.

– Усе збігається. Так я й думав. Мені здається, нам час іти, – прошепотів Голмс.

І ми тихо вийшли з кімнати.

Фергюсон стояв біля ліжка, майже задихаючись.

– Хай вирішують самі.

* * *

У мене збереглася ще одна пам'ятка про цю справу. Це – лист, який Голмс написав у контору як відповідь на послання, з якого й почалася вся історія. Ось він:

«Бейкер-стрит, 21 листопада.

Про вампірів.

Сер! У відповідь на Ваш лист від 19 листопада повідомляю, що я зацікавився справою Вашого клієнта містера Фергюсона з «Фергюсона» й що вона принесла задовільні результати. Дякую за рекомендацію.

Висловлюю свою найглибшу пошану,

Шерлок Голмс».

Пригода в елітній школі

Наша скромна сцена на Бейкер-стрит бачила багато драматичних епізодів, але не пригадую нічого більш несподіваного й приголомшливого, ніж перша поява на ній Торнікрофта Гакстейбла, магістра мистецтв, доктора філософії й таке інше. Візитівка, що здавалася замалою для такого набору вчених ступенів, випередила його на кілька секунд. Услід за нею з'явився й він сам, чоловік високий, поважний, величний – уособлення витримки та твердості духу. І не встигли ще двері зачинитися за ним, як відвідувач сперся руками об стіл, повільно осів на підлогу і, втративши свідомість, розпростерся всім своїм могутнім тілом на ведмежій шкурі перед нашим каміном.

Ми схопилися з місць і хвилину мовчки, здивовано витріщалися на цей величезний уламок корабля, який занесла до нас раптова й нищівна буря з далекого океану життя. Та Голмс усе ж мерщій підсунув йому подушку під голову, а я підніс до його вуст чарку коньяку. Повне бліде обличчя незнайомця борознили глибокі зморшки; під опухлими очима залягли синюваті тіні; куточки розтуленого рота були скорботно опущені; на подвійному підборідді рясніла щетина. Мабуть, він приїхав здалеку, оскільки його комірець і сорочка забруднилися, нечесане волосся пасмами спадало на високе, гарне чоло. Перед нами лежав чоловік, котрого спіткала якась недоля.

– Що з ним, Ватсоне? – спитав Голмс.

– Повний занепад сил… ймовірно, від голоду та перевтоми, – відповів я, тримаючи пальці на його кисті, де тоненькою, ледве відчутною ниточкою пульсувало життя.

– Зворотний маршрут до Меклтона. Це на півночі Англії, – зауважив Голмс, виймаючи в нього з кишеньки для годинника залізничний квиток. – Зараз ще немає дванадцятої. Раненько ж йому довелося їхати!

Припухлі повіки нашого гостя сіпнулися, і чоловік подивився на нас сірими очима з абсолютно відсутнім поглядом. Через хвилину він зі зусиллям зіп'явся на ноги й почервонів від сорому.

– Даруйте, містере Голмс. Ця слабкість – наслідок нервових переживань. Ні, дякую… Склянка молока з сухарем – і все минеться. Містере Голмс, я приїхав сюди, щоб забрати вас із собою. Мені здавалося, що ніяка телеграма не дасть вам належної оцінки невідкладності цієї справи.

– Коли ви остаточно одужа…

– Я почуваюся чудово. Ніяк не зрозумію, що зі мною сталося. Містере Голмс, прошу вас поїхати до Меклтона першим потягом.

Голмс похитав головою:

– Мій колега, доктор Ватсон, підтвердить вам, що ми з ним дуже зайняті. Мені вже видали аванс на розслідування зникнення документів Феррера, крім цього, днями починається слухання справи про вбивство в Абергавенні. Поїхати з Лондона мене може змусити хіба що щось надважливе.

– Надважливе! – наш гість підняв руки. – Невже ви не чули про викрадення єдиного сина герцога Голдернесса?

– Герцога Голдернесса? Колишнього міністра?

– Саме так! Ми доклали чимало зусиль, аби це не потрапило в пресу, але у вчорашньому «Глобусі» все ж промайнули певні чутки. Я думав, що вони й до вас дісталися.

Голмс простягнув свою довгу, худу руку та зняв із полиці том енциклопедичного довідника на літеру «*Г*».

– *Голдернесс, шостий герцог, кавалер ордена Підв'язки, член Таємної ради…* і так далі, до нескінченності. *Барон Боверлі, граф Карстон…* Боже милий, скільки титулів! *Голова суду*

графства Геллемшир (із 1900-го). Одружений із Едіт, донькою сера Чарльза Епплдора (1888). Єдиний син і спадкоємець – лорд Солтайр. Власник двохсот п'ятдесяти тисяч акрів землі. Рудники в Ланкаширі та Велсі. Адреса: Карлтон-гаус-терас; Голдернесс-хол, Геллемшир; замок Карлтон, Банґор, Вузлі. Лорд Адміралтейства[1] *(1872), міністр…* Одним словом, відомий діяч, мабуть, один із найвідоміших у нашій країні.

– Один із найвідоміших і, мабуть, найзаможніших. Наскільки я знаю, містере Голмс, ви далеко не аматор у своїй царині й часто беретеся за справу заради самої справи. Але дозвольте повідомити, що його світлість обіцяє вручити чек на п'ять тисяч фунтів тому, хто вкаже місцеперебування його сина, і додаткову тисячу фунтів, якщо йому назвуть особу викрадача або викрадачів.

– Щедра винагорода! – похвалив Голмс. – Ватсоне, мабуть, ми з вами таки вирушимо на північ Англії разом із доктором Гакстейблом. А ви, професоре, випийте молока, а потім розкажіть усе, що сталося, коли сталося, де сталося і, нарешті, який стосунок має до цього доктор Торкікрофт Гакстейбл, директор закладу під Меклтоном, і чому він лише через три дні після випадку – про що свідчить ваше неголене підборіддя – звертається до мене, переконаний у моїх скромних здібностях.

Наш гість випив склянку молока й палко, не опускаючи навіть найменшої дрібнички, повів свою розповідь. Погляд його відразу ожив, щоки порожевіли.

– Маю вам доповісти, джентльмени, що я засновник і директор елітної школи під Меклтоном. «Коментарі до Горація» Гакстейбла, можливо, нагадають вам, із ким маєте справу. Мій заклад для хлопчиків, безумовно, найкращий і напривілейованіший навчальний заклад в Англії. Лорд Леверстоук, граф Блеквотер, сер Кеткарт Соумс – ось хто довіряє мені своїх синів. Але піку слави моя школа досягла три тижні тому, коли лорд Голдернесс передав мені через свого секретаря, містера Джеймса Вайлдера, що десятирічний лорд Солтайр, його єдиний син і спадкоємець, буде вчитися в моїй школі. Чи міг я подумати тоді: ось прелюдія, за якою послідує найбільше нещастя мого життя!

Лорд Солтайр прибув 1 травня, до початку літнього семестру. Цей чарівний підліток дуже швидко звик до наших порядків. Мушу зауважити – і, сподіваюся, ніхто не звинувачуватиме мене в нескромності, бо замовчувати це було б безглуздо, – хлопчикові жилося вдома не солодко. Ні для кого не таємниця, що подружнє життя герцога могло б бути й кращим і за взаємною згодою подружжя роз'їхалося, причому герцогиня оселилася на півдні Франції. Усе це сталося зовсім нещодавно, а синівські почуття підлітка, як ми дізналися, були цілком на боці матері. Він занудьгував після її від'їзду з Голдернесс-холу, і тому герцог вирішив віддати його в мій заклад. Через два тижні маленький лорд Солтайр відчував себе в нас, як удома і, судячи з усього, абсолютно комфортно.

Востаннє його бачили ввечері 13 травня, тобто в понеділок. Його кімната була на другому поверсі, а у великій суміжній спали два інших хлопчики. Вони нічого не бачили й не чули тієї ночі, отже, лорд Солтайр покинув свою кімнату не крізь двері. Вікно в нього було відчинене, а стіну в цьому місці густо обвивав плющ із дуже грубими гілками… Слідів на землі ми не виявили, але можна не сумніватися, що він таки виліз у вікно.

Його відсутність виявили у вівторок, о сьомій годині ранку. Його ліжко було застелене. Перед відходом учень встиг одягнутися в шкільну форму – чорну ітонську курточку та сірі штани. Вночі в його кімнату ніхто не заходив, а якби звідти долинали зойки чи відлуння боротьби, Контер, старший із хлопчиків у суміжній спальні, певна річ, почув би галас, адже спить дуже чутливо.

Як тільки зникнення лорда Солтайра виявили, я скликав увесь заклад – хлопчиків, учителів і слуг. І тут ми переконалися, що лорд Солтайр утік не сам. Бракувало Гайдеґґера – викла-

[1] *Лорд Адміралтейства* – морський міністр.

дача німецької мови. Його покій містився в протилежному крилі другого поверху, але також виходив вікнами на галявину. Ліжко в нього залишилося незастеленим, проте одягнутися як слід йому, мабуть, не судилося, бо його сорочка та шкарпетки лежали на підлозі. Він виліз у вікно й спустився донизу, чіпляючись за гілки плюща, про що свідчили сліди на землі. Його велосипеда, що зазвичай стояв у невеликій комірчині в кінці галявини, на місці не виявилося.

Гайдеґґер прийшов у мою школу два роки тому з найкращими рекомендаціями, але він був мовчазним, похмурим чоловіком, тому його не дуже любили і школярі, і вчителі.

Сьогодні – четвер, і з вівторка ми нічого нового не дізналися про втікача. Звісно, перше, що я зробив, – це сконтактувався з Голдернесс-холом. Маєток герцога розташований усього за кілька миль від школи, й у нас були сподівання, що, затуживши за домівкою, лорд Солтайр повернувся до батька, але там його не виявилося. Герцог дуже схвильований, а щодо мене, то ви й самі могли переконатися, до чого доводять людину тривога та почуття відповідальності за свого вихованця. Містере Голмс, благаю, зробіть усе, на що ви здатні! Це справа заслуговує на те, щоб ви віддалися їй цілком.

Шерлок Голмс уважно вислухав розповідь нещасного директора. Насуплені брови та глибока складка між ними свідчили про те, що чоловік не потребує умовлянь і докладе всіх зусиль до розслідування справи, яка, крім своєї серйозності, будила в ньому його повсякчасний потяг до незвичайних і заплутаних завдань.

Детектив дістав із кишені нотатник та зробив одну-дві помітки.

– Ви добряче схибили, що не звернулися до мене негайно ж, – строго сказав мій приятель. – Це дуже ускладнить розслідування. Я, наприклад, упевнений, що і галявина, і плющ на стіні могли б багато про що розповісти натренованому оку.

– Я тут ні до чого, містере Голмс. Його світлість усіма силами намагався уникнути розголосу. Він остерігався, щоб його сімейні негаразди не стали темою для пліток. Таке йому ніколи не подобалося.

– А місцева влада займалася розслідуванням втечі лорда Солтайра?

– Авжеж, сер, але, на жаль, це нічого не дало. Спочатку ми ніби й натрапили на слід утікачів – нам повідомили, що з нашої станції ранковим потягом їхав якийсь юнак, а з ним – підліток. Але вчора ввечері їх затримали в Ліверпулі, і помилка відразу вийшла назовні. Ось тоді я вже зовсім зневірився й після безсонної ночі поїхав до вас першим потягом.

– Як тільки поліція кинулася хибним слідом, розслідування справи на місці, ймовірно, велося вже не так завзято?

– Його просто припинили.

– Отже, три дні пішли коту під хвіст. Яка ганьба!

– Аякже, каюся. Маєте рацію.

– Але загадку ще можна розплутати. Я із задоволенням візьмуся за цю справу. Скажіть, чи вам вдалося встановити якийсь зв'язок між зниклим хлопчиком і вчителем німецької мови?

– Та ніякого зв'язку між ними не було.

– Учитель викладав у його класі?

– Ні, і, наскільки я знаю, він навіть жодного разу з ним не розмовляв.

– Дивно, дуже дивно! У хлопчика був велосипед?

– Ні.

– А всі інші велосипеди на місці?

– На місці.

– Ви в цьому впевнені?

– Цілком.

– Сподіваюся, ви не думаєте, що німець їхав глухої ночі велосипедом, та ще й з хлопчиком на руках?

– Звісно, ні.

– Тоді як ви все це пояснюєте?

– Можливо, вони взяли велосипед для відвернення уваги, сховали його десь, а самі пішли пішки.

– Усе може бути. Але, погодьтеся самі, якийсь дивний спосіб відвернути увагу. Адже в комірчині стояли й інші велосипеди?

– Атож.

– Чи не краще йому було б сховати два велосипеди, якщо він хотів навести вас на думку, що вони поїхали, а не пішли пішки?

– Маєте рацію.

– Отож-бо й воно. Ні, ця теорія нікуди не годиться. Але саме собою зникнення велосипеда може послужити відправним пунктом для подальшого розслідування. Зрештою, це не така річ, яку легко сховати або знищити. Ще одне запитання: чи хтось відвідував підлітка напередодні його втечі?

– Ні.

– Можливо, на його ім'я були якісь листи?

– Так, один лист був.

– Від кого?

– Від його батька.

– Ви переглядаєте пошту своїх учнів?

– Ні.

– Чому ж вирішили, що лист прийшов від його батька?

– Конверт був із гербом, й адреса написана незграбним почерком герцога. До того ж герцог сам згадав, що писав синові.

– Як часто хлопчик отримував листи до цього?

– Останніми днями на його ім'я нічого не було.

– А з Франції йому часом не писали?

– Жодного разу.

– Ви, звісно, розумієте, до чого я хилю. Або лорда Солтайра викрали силою, або він утік із власної волі. Остання гіпотеза підказує, що хлопчик не міг би зважитися на такий вчинок без зовнішнього впливу. Якщо до нього ніхто не приходив, отже, вплив відбувався за допомогою листів. Ось чому мені важливо знати, хто йому писав.

– Навряд чи зможу тут чимось вам допомогти. Наскільки я знаю, йому писав лише батько.

– І батьківський лист надійшов у день втечі. Які взаємини були між батьком і сином: хороші, дружні?

– Його світлість нікого не удостоює своєї дружби, його поглинули важливі державні справи. Навряд чи йому доступні звичайні людські почуття. Але по-своєму він ставився до сина незле.

– Однак серцем хлопчик був цілком на боці матері?

– Ще б пак.

– Він сам це казав?

– Ні.

– А хто? Герцог?

– Ну що ви! Певна річ, ні!

– Тоді звідки про це знаєте?

– Мені доводилося не раз бесідувати з секретарем його світлості, містером Джеймсом Вайлдером. Він і поінформував мене потай про настрої лорда Солтайра.

– Зрозуміло. До речі, останній лист герцога знайшли в кімнаті хлопчика вже після втечі?

– Ні, він узяв його зі собою… Містере Голмс, чи не час нам уже на вокзал?

– Зараз накажу викликати кеб. Через чверть години будемо до ваших послуг. Якщо маєте намір телеграфувати додому, містере Гакстейбл, нехай там у вас думають, що розслідування все ще ведуть у Ліверпулі. Адже, здається, саме туди занесло вашу зграю гончаків? А я тим часом спокійно, без завад, попрацюю біля самих дверей вашої школи, і, можливо, чуття не підведе двох таких старих нишпорок, як ваш покірний слуга й Ватсон, і ми спробуємо дещо рознюхати на місці.

Увечері на нас війнуло свіже холодне повітря графства Дербі, де знаходилася знаменита школа доктора Гакстейбла.

Коли ми під'їхали до неї, вже стемніло. На столі в передпокої лежала візитівка. Лакей щось прошепотів директорові, і той схвильовано обернувся до нас.

– Герцог тут, – сказав він. – Герцог і містер Вайлдер чекають на мене в кабінеті. Ходімо, джентльмени, я представлю вас.

Я, звісно, знав цього найвідомішого державного діяча зі світлин, але він виявився зовсім не таким, як на портретах. На килимі біля каміна перед нами стояв вишукано одягнений, величної постави чоловік із худим, вузьким обличчям і довгим гачкуватим носом, що якось безглуздо стирчав. Він був блідий, як смерть, і цю блідість особливо підкреслювала його довга яскраво-руда борода, крізь яку на білій жилетці виблискував золотий ланцюжок від годинника. Колишній міністр свердлив нас крижаним поглядом. Поруч із ним стояв зовсім ще молодий юнак, невеликий на зріст, зі жвавим, нервовим обличчям і розумними блакитними очима – як я здогадався, його особистий секретар Вайлдер. Бесіду почав саме він, і почав одразу ж, з достатньо рішучою й навіть уїдливою інтонацією:

– Докторе Гакстейбл, я був у вас сьогодні вранці, але, на жаль, спізнився й не міг завадити вашій поїздці до Лондона. Як мені сказали, ви вирушили туди за містером Шерлоком Голмсом із тим, аби доручити йому розслідування цієї справи. Його світлість здивований, докторе Гакстейбл, що ви зважилися на такий крок, не порадившись попередньо з ним.

– Коли я дізнався, що поліційні розшуки ні до чого не призвели…

– Його світлість далеко не переконаний у цьому.

– Але містере Вайлдер!..

– Як ви знаєте, докторе Гакстейбл, його світлість не хоче, щоб ця справа набула розголосу. Він вважає за краще не посвячувати в неї зайвих людей.

– Це легко виправити, – пробурмотів переляканий педагог. – Містер Шерлок Голмс може повернутися до Лондона ранковим потягом.

– Не збираюся робити цього, професоре! – із ввічливою посмішкою сказав Голмс. – Північне повітря таке приємне й настільки корисне для здоров'я, що я вирішив згаяти кілька днів тут, на рівнинах, а вже розважатися буду, як зумію. Чи знайду притулок під вашим дахом, чи в сільському заїзді, це, природно, залежить лише від вас.

Нещасний педагог розгублено роззявив рота, але тут його врятував звучний бас рудобородого герцога, що прозвучав наче гонг, яким закликають до обіду.

– Містер Вайлдер має рацію, докторе Гакстейбл, вам варто було б порадитися зі мною. Але оскільки ви вже посвятили містера Голмса в усю цю справу, з нашого боку було б нерозумно відмовлятися від його допомоги. Вам немає потреби селитися в сільський заїзд, містере Голмс, буду радий прийняти вас у себе в Голдернесс-холі.

– Красно дякую, Ваша світлосте. Однак в інтересах нашої справи, мабуть, мені краще залишитись тут, на місці подій.

– Не хочу вас неволити, містере Голмс. Але якщо вам знадобиться якась інформація від мене чи містера Вайлдера, ми до ваших послуг.

– Мені, мабуть, усе ж доведеться побувати в Голдернесс-холі, – повідомив Голмс. – А зараз, сер, я лише хотів би знати, як ви пояснюєте таємниче зникнення вашого сина.

– Важко сказати, сер.

– Даруйте, якщо торкнуся неприємної для вас теми, але без цього ніяк не можна. Чи не думаєте ви, що до цього причетна герцогиня?

Міністр зволікав із відповіддю.

– Ні, не думаю, – сказав він урешті-решт.

– Тоді саме собою напрошується інше пояснення: можливо, хлопчика викрали, щоб отримати за нього викуп? Таких вимог не було?

– Ні, сер.

– Ще одне запитання, Ваша світлосте. Я знаю, що ви писали синові в день його зникнення.

– Ні, це було напередодні.

– Справді. Але він отримав ваш лист саме того дня?

– Авжеж.

– Чи не було в цьому листі чогось такого, що могло схвилювати його або подати йому ідею втекти?

– Певна річ, ні, сер!

– Лист ви відправили особисто?

За герцога роздратовано відповів секретар:

– Його світлість не має звички персонально надсилати свою кореспонденцію. Цей лист залишили разом із іншими на столі в кабінеті, й усю кореспонденцію я поклав у торбу для пошти.

– Ви впевнені, що серед інших листів був і цей?

– Атож, я його бачив.

– Скільки листів ви написали того дня, Ваша світлосте?

– Чи то двадцять, чи то тридцять. У мене широке листування. Але, мені здається, що ми дещо відхилилися від суті справи.

– Ні, чому ж! – заперечив Голмс.

– Я порадив поліції спрямувати пошуки на південь Франції, – продовжував герцог. – Повторюю: не думаю, щоб герцогиня була здатна підштовхнути сина на такий жахливий вчинок, але він, за своєї завзятості, міг утекти до матері, тим більше, якщо тут не обійшлося без підбурювання та сприяння цього німця. А тепер, докторе Гакстейбл, дозвольте відкланятися.

Я відчував, скільки ще запитань залишається в Голмса, але герцог одразу поклав край розмові. Витончений аристократизм цього вельможі не дозволяв йому вдаватися до балачок про сімейні справи зі сторонньою особою, і він, можливо, боявся, що кожне нове запитання проллє безжалісне світло на старанно затемнені закутки його життя.

Відразу після відходу герцога й містера Вайлдера мій приятель зі звичним для нього завзяттям узявся до праці.

Ретельний огляд кімнати хлопчика нічого не дав, крім остаточної впевненості в тому, що він міг утекти лише у вікно. У кімнаті вчителя-німця серед його речей також не знайшлося нових доказів. Плющ під вікном не витримав його ваги, і, посвітивши ліхтариком на галявину, ми побачили там глибокі відбитки підборів. Прим'ята трава – ось єдине, що свідчило про цю незбагненну нічну втечу.

Шерлок Голмс пішов, залишивши мене самого, і повернувся лише по одинадцятій. Він дістав десь велику мапу околиць, розклав її в моїй кімнаті на ліжку та поставив посередині лампу. Потім закурив і став зосереджено розглядати своє надбання, час від часу вказуючи мені на цікаві для нього пункти задимленим бурштиновим мундштуком люльки.

– Це справа захоплює мене все більше й більше, Ватсоне, – зізнався мій товариш. – Цікава справа, дуже цікава… Але зараз, коли приступаю до неї, мені хотілося б звернути вашу увагу на певні географічні деталі, які можуть виявитися важливими в ході слідства. Погляньте на цю мапу. Оцей заштрихований квадрат – школа, застромлю сюди шпильку. Ось шосе. Воно

проходить повз школу зі сходу на захід, і відгалужень від нього немає на цілу милю в той та інший бік. Якщо наші втікачі рухалися дорогою, іншого шляху для них бути не могло.

– Згоден.

– За щасливим збігом обставин, можемо перевірити, що діялося на шосе тієї ночі. Ось тут, де зараз моя люлька, з дванадцятої до шостої ранку чергував полісмен. Як бачите, це перше перехрестя в східній частині шосе. Полісмен ні на мить не залишав свого поста й стверджує, що неодмінно помітив би дорослого чоловіка з хлопчиком, якби вони там пройшли. Я спілкувався з ним сьогодні ввечері, і, мені здається, його словам можна вірити. Отже, цей кінець шосе виключається. Тепер поглянемо, які справи в західній його частині. Там є заїзд «Рудий бугай», господиня якого занедужала. Вона посилала за лікарем у Меклтон, але той був в іншого хворого й приїхав до неї лише вранці. Чекаючи на нього, у заїзді не спали всю ніч і раз у раз дивилися на шосе, чи не їде медик. За словами цих людей, повз заїзд ніхто не проходив. Якщо вірити їм, виходить, що й західна частина шосе не залишає у нас жодних сумнівів. Отже, втікачі обрали якийсь інший шлях.

– А велосипед? – сказав я.

– Авжеж, велосипед. Зараз ми ним займемося. Продовжимо ж наші міркування. Якщо втікачі не вийшли на шосе, отже, вони подалися або на північ, або на південь від школи, не інакше. Зважмо обидві гіпотези. На південь від школи знаходилося дике поле, поділене на дрібні ділянки; кожна відокремлена від іншої кам'яною стіною. Проїхати тут на велосипеді неможливо. Отже, і це припущення треба відкинути. Тепер звернімо наші погляди на північ. Там бачимо гай, який називають Косим клином, а за ним, на десять миль углиб, простягається заболочена рівнина, дуже вже горбиста в бік півночі. Лівіше від неї стоїть Голдернесс-хол, до якого по шосе десять миль, а навпростець – усього шість. Рівнина ця сумна та безлюдна. На ній розташовано кілька маленьких скотарських ферм. Вівці, корови та болотяні птахи – ось єдині мешканці цієї місцини. Далі, як ви самі бачите, проходить Честерфілдське шосе. Вздовж нього стоять два-три котеджі, церква й заїзд. Позаду – пагорби, високі та малодоступні. Упевнений, що наші пошуки треба спрямувати сюди, на північ.

– Але ж велосипед! – повторив я.

– До чого тут велосипед! – утрачав терпець Голмс. – Хороші велосипедисти їздять не лише шосейними дорогами. Рівнину пересікає безліч стежок, крім цього, тієї ночі яскраво сяяв місяць… Зачекайте! Що це?

Тривожний стукіт у двері – і відразу слідом за ним у нашу кімнату ввійшов доктор Гакстейбл. Він тримав у руках блакитне кепі з білою нашивкою на козирку.

– Ось знахідка! – вигукнув він. – Слава Богу! Нарешті ми натрапили на слід нашого хлопчика! Це його кепі!

– Де його знайшли?

– У фургоні циганів, котрі стояли табором на рівнині. Вони знялися з місця у вівторок. Сьогодні поліція завітала до них і провела обшук у фургоні. Й ось що знайшли.

– Як це до них потрапило? Як вони це пояснюють?

– Викручуються, брешуть. Присягаються, ніби знайшли кепі на рівнині у вівторок уранці. Ні, ці негідники мусять знати, де хлопчик! На щастя, їх усіх посадили до в'язниці. Страх перед законом розв'яже їм язики. А може, й не лише страх, а й гаманець герцога.

– Ну, що ж, гаразд, – видихнув Голмс, коли лікар вийшов із кімнати. – У будь-якому разі, це підтверджує мою теорію, що тільки пошуки на рівнині дадуть якісь результати. Поліція тут нічого не робила, якщо не брати до уваги арешт циганів. Погляньте на мапу, Ватсоне. Рівниною біжить струмок. Між школою та Голдернесс-холом він подекуди заболочений. Погода зараз така суха, що шукати сліди в інших місцях не має сенсу, а серед боліт, можливо, щось і залишилося. Завтра зайду за вами з самого ранку, і ми спробуємо пролити світло на цю таємничу історію.

Наступного дня, прокинувшись удосвіта, я побачив біля свого ліжка високу, довготелесу постать Голмса. Він був одягнений і, судячи з усього, уже встиг побувати на вулиці.

– Я обстежив галявину та комірчину з велосипедами, – повідомив мій приятель, – потім пройшовся Косим клином. Підіймайтесь, Ватсоне, у сусідній кімнаті вже стоїть какао. І попрошу вас поквапитися, бо нам ще багато доведеться за сьогодні зробити.

Обличчя в мого товариша розпашілося, очі блищали, як у людини, котра поспішає взятися за свою улюблену роботу. Це був інший Голмс – жвавий, енергійний, зовсім не схожий на зануреного в себе блідого мрійника з Бейкер-стрит. І, дивлячись на його стрункy постать, від якої віяло силою, я збагнув, що день нам видався напружений.

Але почався він із надзвичайно гіркого розчарування. Сповнені надій, ми вирушили в дорогу бурою торф'яною рівниною, яку перетинало безліч стежок, протоптаних вівцями, і незабаром вийшли до світло-зеленої заболоченої галявини, що пролягла між нами та Голдернесс-холом. Якщо хлопчик утік додому, він не міг оминути її, і тут мали залишитися його сліди або сліди вчителя-німця. Але нічого такого ми не знайшли. Мій приятель ішов уздовж краю цієї зеленої галявини і, насупивши брови, уважно придивлявся до кожної темної плями на її вкритій мохом поверхні. Овечих слідів тут було безліч, а пройшовши далі ще кілька миль, ми побачили й відбитки коров'ячих ратиць. І більше нічого.

– Осічка, – зазначив Голмс, обводячи похмурим поглядом рівнину, що розстелилася перед ним. – Он там іще болота, і між ними є вузький прохід. Дивіться! Погляньте! Що це?

Ми ступили на кучеряву чорну стрічку стежки. У самій її середині, на сирій землі, чітко виднілися сліди від велосипедних коліс.

– Ура! – вигукнув я. – Ось і велосипед!

Але Голмс похитав головою, і вираз його обличчя був не стільки радісний, скільки здивований і насторожений.

– Велосипед є, та не той, – зауважив він. – Я вивчив сорок два різних відбитки велосипедних шин. Ці, як бачите, фірми «Данлоп», та ще й із латкою. У Гайдеґґера були палмерівські, із повздовжніми смужками. Про це мені сказав учитель математики Евелінґ. Отже, проїжджав тут не Гайдеґґер, а хтось інший.

– Хлопчик?

– Якби ж ми могли довести, що він мав велосипед! Але нас запевняють, що велосипеда в нього не було. Ці сліди, як ви можете самі переконатися, ведуть від школи.

– Або в напрямку школи.

– Ні, мій любий, Ватсоне. Відбиток заднього колеса завжди глибший, бо на нього припадає більша вага. Ось бачите? У кількох місцях він збігся з менш ясним відбитком переднього та знищив його. Ні, велосипедист точно їхав від школи. Можливо, він не має жодного відношення до наших розшуків, але все ж перед тим, як продовжити, слід піти назад цим слідом.

Так ми й вчинили, і через двісті-триста ярдів там, де стежка звернула зі заболоченої ділянки, відбиток велосипедних коліс зник. Але далі стежку перетинав струмок, і за ним сліди

знову відновилися, хоча їх і встигли затоптати корови. Потім стежка заглибилася в Косий клин – гай, що доходив майже до самої будівлі школи. Велосипедист, вочевидь, виїхав із цього гаю. Голмс сів на валун і підпер підборіддя руками. Поки він незворушно так сидів, я встиг викурити дві цигарки.

– Ну, що ж, – сказав нарешті мій товариш, – завбачлива людина, звісно, може поміняти шини свого велосипеда, щоб заплутати сліди. Але мати справу зі злочинцем, котрий має аж такий дар передбачення, було б для мене великою честю.

Залишимо це питання невирішеним і повернімося до болота, бо там ще не все обстежили.

Ми продовжили свій ретельний огляд заболоченої ділянки рівнини й незабаром були належно нагороджені. Голмс побачив ще одну брудну стежку і, підійшовши до неї, радісно зойкнув. Посередині тягнулися тонкі, як телеграфні дроти, смужки. Це були відбитки палмерівських велосипедних шин.

– Ось де проїжджав гер Гайдеґґер! – схвильовано промовив Голмс. – Мої висновки були не такі вже й кепські, Ватсоне!

– З чим вас і вітаю.

– Але до кінця ще далеко. Прошу вас, не ступайте на стежку. Ходімо цим слідом. Він, либонь, скоро урветься.

Однак у цій частині рівнини раз у раз траплялися тонкі місця, і хоча велосипедний слід часто губився, ми щоразу знаходили його.

– Помічаєте, – сказав Голмс, – що тут велосипедист натиснув на педалі? Це цілком очевидно. Погляньте ось сюди, де збереглися сліди і переднього, і заднього колеса. Вони однаково чіткі. А це можна пояснити лише тим, що велосипедист переніс центр ваги на кермо, як роблять спортсмени. О Боже, він упав!

На брудній стежці виднівся широкий і довгий мазок. Далі були помітні відбитки черевиків, а потім знову з'явився велосипедний слід.

– Колеса послизнулися? – спитав я.

Голмс підняв зі землі зламану гілку. На мій жах, жовті квіти були забризкані чимось червоним. На стежці й в заростях дроку темніли бурі плями згустків крові.

– Кепські справи! – сказав Голмс. – Зовсім зле! Не ступайте сюди, Ватсоне, відійдіть подалі. Отже, що можна прочитати тут? Він упав поранений… піднявся… знову сів на велосипед… рушив далі. Стежкою пройшов табун. Та ж не бугай його заколов! Але інших слідів тут немає. Уперед, уперед, Ватсоне! Плями крові, відбитки велосипедних коліс – уже за цими слідами ми його точно знайдемо!

Наші пошуки не затягнулися. Велосипедний слід почав дивно петляти вологою лискучою стежкою. Я поглянув уперед, і раптом перед моїми очима блиснуло щось металеве. Із заростей дроку ми витягнули велосипед із палмерівськими шинами. Одна педаль у нього була погнута, кермо та переднє колесо суцільно залиті кров'ю. Трохи далі з трави виднівся черевик. Ми кинулися туди й побачили злощасного велосипедиста – високого бородатого чоловіка в окулярах із розбитим правим скельцем. Причиною його смерті був нищівний удар, що проломив йому череп. Те, що він ще міг проїхати кілька метрів після такого поранення, свідчило про його вражаючу живучість і силу духу. Черевики чоловік одягнув на босу ногу, а під піджаком виднілася нічна сорочка. Жодних сумнівів: перед нами лежав учитель-німець.

Голмс дбайливо перевернув тіло й оглянув його, потім сів і замислився. Дивлячись на стривожене обличчя мого товариша, я зрозумів, що ця страшна знахідка не дуже просунула вперед наше розслідування.

– Просто не знаю, як нам бути, Ватсоне, – сказав нарешті Голмс. – Я схильний рухатися далі. Наші пошуки настільки затягнулися, що нам і годину не можна втрачати. З іншого боку, треба повідомити поліцію. Хіба можна залишати тут тіло цього бідолахи!

– Пошліть зі мною записку.

– Але я не можу обійтися без вас і вашої допомоги! Стійте, он там хтось ріже торф. Покличте цього селянина, нехай приведе сюди поліцію.

Я виконав прохання Голмса, і він відправив до смерті переляканого фермера зі запискою до лікаря Гакстейбла.

– Отже, Ватсоне, – знову озвався мій приятель, – сьогодні вранці ми з вами натрапили на два сліди. Перший залишив велосипед із палмерівськими шинами, і бачите, куди він нас привів. Друга наша знахідка – слід від латаної данлопівської шини. До того, як вирушити цим другим слідом, треба підсумувати, що ми знаємо, і відділити істотне від несуттєвого… Насамперед хочу наголосити, що хлопчик утік із власної волі. Він виліз у вікно й зник один або зі спільником. У цьому немає сумнівів.

Я схилив голову на знак згоди.

– Атож. Тепер займемося нещасним німцем. Хлопчик устиг одягнутися, отже, він готувався до втечі. Але німець, мабуть, одягався поспіхом і тому втік навіть без шкарпеток.

– Безсумнівно.

– Що його змусило вистрибнути у вікно? Те, що він побачив, як хлопчик утікав. Хотів наздогнати й повернути учня. Хапає свій велосипед, кидається в погоню за втікачем і гине на болотах.

– Усе ніби так і є.

– Тепер підходжу до найсуперечливішої частини своїх міркувань. Переслідуючи маленького хлопчика, дорослий чоловік мав би просто побігти за ним. Адже наздогнати його було б зовсім не важко. Але німець, котрий, за словами доктора Гакстейбла, був прекрасним велосипедистом, чинить інакше – кидається в комірчину за своїм велосипедом. Звідси висновок: він побачив, що хлопчик скористався кращим способом пересування, ніж власні ноги.

– Іншими словами, узяв чийсь велосипед?

– Відновимо картину втечі до решти. Німець гине за п'ять миль від школи – і гине, зауважте, не від кулі, яку могла б випустити в нього навіть дитина, а від безжального удару по голові, завданого рукою дужої людини. Отже, у хлопчика був спільник, і віддалялися вони так хутко, що хороший велосипедист наздогнав їх лише на п'ятій милі. При огляді місця, де відбулася трагедія, ми виявили лише відбитки коров'ячих копит. Я зробив ширше коло, кроків на п'ятдесят, і не побачив жодної стежини. Другий велосипедист не мав жодного стосунку до вбивства, а людських слідів там і не було.

– Голмсе! – вигукнув я. – Це неможливо!

– Браво! – сказав він. – Висновок вичерпний. У моєму викладі подій є щось неймовірне, отже, я припустився помилки. Але ви весь час були зі мною й усе бачили на власні очі. Де ж я помилився?

– Можливо, він розбив голову під час падіння?

– Серед боліт, Ватсоне?

– Навіть не знаю, Голмсе.

– Зосередьтеся, ми розгадували й важчі загадки. Матеріалу для міркувань у нас досить, треба лише вміло використати його… Тож ходімо далі, Ватсоне. Палмерівські шини повідомили нам усе, що могли. Тепер поглянемо, куди нас заведе залатана данлопівська.

Ми вирушили цим слідом, але незабаром перед нами потягнулися пологі, зарослі вересом пагорби; струмок залишився позаду. Іти далі не було сенсу, адже відбитки данлопівських шин могли вести або до Голдернесс-холу, чиї величаві вежі здіймалися ліворуч, або до приземистих сірих хатинок, за якими, якщо вірити мапі, проходило Честерфілдське шосе.

Коли ми опинилися всього за кілька кроків від старого, доволі непоказного на вигляд заїзду з півником на вивісці, Голмс раптом скрикнув і схопив мене за плече, щоб не впасти. У нього підвернулася нога, а, як відомо, у таких випадках людина стає зовсім безпорадною.

Він сяк-так дошкандибав до дверей заїзду, де з люлькою в зубах сидів кремезний, смаглявий чоловік середнього віку.

– Здоровенькі були, містере Рюбен Гейз, – привітався Голмс.

– А хто ви такий і звідки знаєте моє ім'я? – поцікавився чоловік, змірявши Голмса підозрілим і недобрим поглядом.

– Воно написане на вивісці у вас над головою. А власника завжди впізнаєш. Скажіть, чи немає у вас якогось візка в каретнику?

– Ні.

– Я на праву ногу ступити не можу.

– Не ступайте, якщо не можете.

– А як же мені йти?

– Якось на одній нозі дострибаєте.

Відповіді містера Рюбена Гейза не вирізнялися надмірною люб'язністю, але Голмс стерпів його свавілля з дивною щирістю.

– Слухайте, шановний, – звернувся він, – ви ж бачите, яке зі мною сталося лихо. Нам аби до місця дістатися, а як і на чому, мені байдуже.

– А мені й поготів начхати, – відрубав цей похмурий суб'єкт.

– Я тут у важливій справі. Дайте мені свій велосипед і отримаєте соверен за послугу.

Господар нашорошив вуха:

– А куди вам їхати?

– У Голдернесс-хол.

– Чи не до самого герцога в гості? – спитав власник заїзду, насмішкувато зиркаючи на наш забризканий брудом одяг.

Голмс щиросердно засміявся:

– Герцог прийме нас із розпростертими обіймами.

– А це чому ж?

– Бо ми повідомимо йому хорошу звістку про його зниклого сина.

Містер Гейз сіпнувся:

– Невже знайшли?

– З Ліверпуля дали знати, що він там. Його ось-ось знайдуть.

Щось тінню промайнуло цією грубою, зарослою щетиною пикою. Містер Гейз раптом подобрішав.

– У мене менше причин бажати йому добра, ніж у будь-кого іншого, – кинув він, – бо я служив у нього кучером, а він дуже прикро зі мною вчинив. Постачальник сіна наплів йому про мене сім мішків гречаної вовни, тож мене прогнали, навіть рекомендації не дали. Але я однаково радий, що молодий лорд знайшовся в Ліверпулі. Гаразд, допоможу вам доправити цю добру звістку до Голдернесс-холу.

– Дякую, – вклонився Голмс. – Але ми спочатку повечеряємо, а потім ви дасте мені свій велосипед.

– Я його не маю.

Голмс показав йому соверен.

– Кажу ж вам, велосипеда немає! Кіньми доїдете.

– Гаразд, – сказав Голмс. – Нагодуйте нас, а потім ще про це побалакаємо.

Коли ми залишилися самі в кухні, вимощеній плиткою, нога в Голмса раптом, ні з того ні з сього, перестала боліти. День хилився до вечора. Ми зголодніли й не квапилися вставати з-за столу. Занурений у свої думки, Голмс кілька разів, не перестаючи мовчати, підходив до вікна. Воно виходило на подвір'я, завалене сміттям. В одному його кутку стояла кузня, де працював брудний, замурзаний підліток, в іншому – стайня. Після однієї з таких прогулянок Голмс знову всівся за стіл і раптом схопився, голосно скрикнувши.

– Є, Ватсоне! Знайшов! – зрадів він. – Тепер усе ясно. Ватсоне, ви бачили відбитки коров'ячих копит сьогодні вранці?

– Бачив.

– Де?

– Та всюди. І на болотах, і біля того місця, де бідолаха Гайдеґґер зустрів свою смерть.

– Правильно. А тепер, Ватсоне, скажіть, чи багато корів ви помітили?

– Корів я не бачив.

– Дивно, Ватсоне! Всюди відбитки коров'ячих копит, а самих корів ніде не видно. Правда, дивно?

– Так, справді.

– Тепер, Ватсоне, напружте свою пам'ять і спробуйте уявити, як виглядали ці сліди на стежці.

– Уявив.

– Пригадуєте? Іноді вони були такі… – він став розкладати на столі хлібні крихти: – :::: А іноді такі: – :. :. :. :. А подекуди навіть такі: – .:. :.: Згадали?

– Ні.

– А я готовий підтвердити це під присягою. Втім, ми ще повернемося туди й перевіримо все на місці. Яким же я був сліпим, що не зробив з цього відповідних висновків!

– Яких висновків?

– А ось яких: дивовижні це корови, яких можна пустити й ступою, і клусом, і чвалом! Ще згадаєте моє слово, Ватсоне, такий хитрий прийом не до снаги власнику сільського трактиру! На дворі нікого немає, крім цього хлопчака в кузні. Зробимо вилазку й з'ясуємо, як там справи.

У напівзруйнованій стайні стояли дві кошлаті, нечищені коняки. Голмс підняв одній із них задню ногу й голосно зареготав:

– Підкови старі, а підкували зовсім недавно. Підкови старі, а цвяхи новенькі. Це справа стане класикою – вона цілком на це заслуговує. Тепер зазирнімо в кузню.

Підліток, зайнятий своєю справою, не звернув на нас ні найменшої уваги. Я побачив, як Голмс швидко оглянув усю кузню, завалену залізним брухтом і трісками. Раптом позаду почулися кроки, і ми побачили господаря. Густі брови в нього піднялися й створили одну лінію над злісно виблискуючими очима, смагляве обличчя засмикалося судомою. Він тримав у руці коротку, окуту залізом палицю та сунув на нас із таким загрозливим виглядом, що я зрадів, намацавши револьвер у своїй кишені.

– Поліційні нишпорки! – вигукнув він. – Що вам тут треба?

– Містере Рюбен Гейз, даруйте! – спокійно сказав Голмс. – Можна подумати, що ви боїтеся, щоб і справді чогось тут не знайшли.

Величезним зусиллям волі Гейз опанував себе й скривився у фальшивій усмішці, яка здалася мені ще страшнішою, ніж його грізний вигляд.

– Прошу дуже, шукайте. Що знайдете – все ваше, – дозволив він. – Але я не люблю, коли сторонні люди, не питаючи, вештаються моїм подвір'ям. Тому, містере, чим швидше оплатите рахунок і заберетеся геть, тим буде краще.

– Не гнівайтесь на нас, містере Гейз, – сказав Голмс. – Ми просто хотіли поглянути на ваших коней, але я, здається, і пішки дійду. Адже до Голдернесс-холу недалеко?

– Звідси до самих воріт милі дві, не більше. Он тим шляхом, ліворуч.

Він провів нас із двору похмурим поглядом.

Ми недалеко зайшли дорогою, оскільки Голмс зупинився біля першого її закруту, знаючи, що тепер нас ніхто уже не побачить.

– Було гаряче, як кажуть у дитячій грі, – сказав він. – І чим більше прямую від заїзду, стає все холодніше та зимніше. Ні, йти звідси ще зарано!

– Переконаний, що цей Рюбен Гейз знає все. Більш злочинної фізії мені в житті не доводилося бачити!

– Правда? Справжній злодій! А коні, а кузня? Еге, цікава забігайлівка цей «Бійцівський когут»! Давайте-но поспостерігаємо, що там діється, лише обережно, нишком.

Позаду нас височів пологий пагорб, усіяний сірими валунами. Коли ми почали підійматися вгору його схилом, я поглянув у бік Голдернесс-холу й раптом побачив велосипедиста, котрий швидко мчав дорогою.

– Пригніться, Ватсоне! – гукнув Голмс, опустивши мені на плече свою важку руку.

Тільки-но ми встигли сховатися за валун, як цей чоловік пролетів повз нас. У хмарі пилу, здійнятого велосипедистом, переді мною промайнуло бліде, схвильоване обличчя, у кожній рисі якого застиг жах: відкритий рот, застиглий погляд дико вирячених очей. Це була якась безглузда карикатура на чепуристого, струнког Джеймса Вайлдера, нашого вчорашнього знайомого.

– Секретар герцога! – скрикнув Голмс. – Мерщій, Ватсоне! Поглянемо, що йому там треба.

Стрибаючи по камінню, ми видерлися нагору схилом і побачили звідти двері заїзду. Велосипед Вайлдера стояв біля стіни. У будинку не було помітно жодного руху, у вікна ніхто не визирав.

Сонце заходило за високі вежі Голдернесс-холу, і на рівнину повільно спускалися сутінки. Незабаром у згуслій темряві зі стайні при заїзді виїхав екіпаж із ліхтарями обабіч, і через хвилину-другу він щодуху промчав повз нас у напрямку Честерфілду.

– Як це розуміти, Ватсоне? – прошепотів Голмс.

– Схоже на втечу.

– Екіпаж, а в ньому лише одна людина, наскільки мені вдалося розгледіти. Але це не містер Джеймс Вайлдер, бо він, погляньте, он там стоїть.

Посеред яскраво освітленого прямокутника дверей чорніла постать секретаря. Витягнувши шию, він вдивлявся в темряву, явно чекаючи на когось. Минуло кілька хвилин, і нарешті на дорозі почулися кроки. У світлі, що падало з дверей, промайнула ще чиясь тінь, двері зачинили, і заїзд знову занурився в морок. Потім в одному з його горішніх вікон засвітили лампу.

– Дивні відвідувачі заходять у «Бійцівський когут», – зауважив Голмс.

– Вхід у шинок із іншого боку.

– Правильно. Ці двоє, ймовірно, не просто відвідувачі, а гості власника. Але що знадобилося в цьому лігві містеру Джеймсу Вайлдеру, та ще такої пізньої години? І кому він призначив там зустріч? Ризикнемо, Ватсоне, підійдімо до них ближче.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.